

"Namo tassa Bhagavato Arahato Sammāsambuddhassa"

Rozprava o klenotech

Ratana¹-sutta

Khuddakapatha 4-8, Suttanipata 312-315

1. *Yānīdha bhūtāni samāgatāni,*

Jakékoliv bytosti zde jsou shromážděny ,

Bhummāni vā yāni va antalikkhe,

ať pozemské či nebeské,

sabbe va bhūtā sumanā bhavantu,

kéž je každá bytost šťastná,

atho pi sakkacca suṇantu bhāsitaṃ.

navíc, necht' pozorně naslouchají mým slovům!

2. *Tasmā hi bhūtā nisāmetha sabbe:*

Proto, vy všechny bytosti, dodržujte pečlivě tuto radu:

mettaṃ karotha mānusiyaṃ pajāya,

Projevujte svoji lásku k lidem,

divā ca ratto ca haranti ye balin,

kteří vám ve dne a v noci přinášejí obětiny²,

tasmā hi ne rakkhatha appamattā.

proto je ochraňujte horlivě.

3. *Yaṃ kiñci vittaṃ – idha vā huraṃ vā,*

Ať je jakýkoliv poklad zde či na onom světě,

saggesu vā – yaṃ ratanaṃ paṇītaṃ,

anebo jakékoli vzácné klenoty³ v nebeské oblasti⁴,

na no samaṃ atthi Tathāgatena.

žádný však není srovnatelný s Dokonalým.

Idam-pi Buddhē ratanaṃ paṇītaṃ,

Opravdu, v Buddhovi je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu!

pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

4. *Khayaṃ virāgaṃ amataṃ paṇītaṃ,*
Zánik, nezaujatost, nesmrtelnost nejvyšší,

yad-ajjhagā Sakyamunī samāhito,
které uskutečnil soustředěný mudrc⁵ Sakjů,

na tena Dhammena samatthi kiñci.
tomuto Učení jiné rovné není.

Idam-pi Dhamme ratanaṃ paṇītaṃ,
Opravdu, v Učení je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu!
Pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

5. *Yam - Buddhaseṭṭho parivaṇṇayī suciṃ,*
Čistotu, kterou Buddha – Nejvyšší – vychválil,

samādhim-ānantarikañ-ñam-āhu,
je popsána jako „soustředění bez přerušení“,⁶

samādhinā tena samo na vijjati.
nic není srovnatelné s tímto soustředěním.

Idampi Dhamme ratanaṃ paṇītaṃ,
Opravdu, v Učení je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu!
pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

6. *Ye puggalā aṭṭha satam pasatthā,*
Oněch osm jedinců⁷, které svatí chválí,

cattāri etāni yugāni honti,
zahrnují čtyři páry,

te dakkhiṇeyyā Sugatassa sāvakā,
oni, žáci Vítaného, jsou hodni uctívání,

etesu dinnāni mahapphalāni.
jim podané dary nesou hojné plody.⁸

Idampi Saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ,
Opravdu, v *Sangze* je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu!

pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

7. *Ye suppayuttā manasā dalhena,*

Ti s pevnou myslí, prosti žádostí,

nikkāmino Gotamasāsanamhi,

nastoupili do Gótamovy disciplíny,

te pattipattā amataṃ vigayha,

dosáhli dosažitelné, v nesmrtelnu míru,

laddhā mudhā nibbutiṃ bhuñjamānā.

bez poplatků, užívají.

Idam-pi Saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ,

Opravdu, v *Sangze* je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu!

pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

8. *Yathindakhīlo paṭhaviṃ sito siyā,*

Jako pevným kulem⁹ zapuštěným v zemi

catubbi vātehi asampakampiyo,

nemohou čtyři větry otrástit,

tathūpamaṃ sappurisaṃ vadāmi,

takový je – přirovnávám – dobrý člověk,

yo ariyasaccāni avecca passati.

kteřý ušlechtilé pravdy plně pochopil.

Idam-pi Saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ,

Opravdu, v *Sangze* je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu.

pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

9. *Ye ariyasaccāni vibhāvayanti,*

Ti, kdo jasně pochopili ušlechtilé pravdy,

gambhīrapañña sudesitāni,

s hlubokou moudrostí vyložené,

kiñcāpi te honti bhusapamattā,

i když jsou velmi neostražití,

na te bhavaṃ aṭṭhamaṃ-ādiyanti.

neprožijí více než sedm zrození.¹⁰

Idam-pi Saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ,
Opravdu, v *Sangze* je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu!
pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

10. *Sahā vassa dassanasampadāya,*
S dosažením vhledu¹¹

tayas su dhammā jahitā bhavanti:
tři stavy¹² opouští:

sakkāyadiṭṭhi vicikicchitañ-ca,
iluzi osobnosti,¹³ pochybování¹⁴

sīlabbataṃ vā pi yad-atthi kiñci.
a ceremonie, pokud jaké jsou.

Catuhapāyehi ca vip̄pamutto,
Od čtyř stavů bídy ¹⁵je absolutně oproštěn

cha cābhiñhānāni abhabbo kātum.
a je neschopen spáchat šest odporných zločinů.¹⁶

Idam-pi Saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ,
Opravdu, v *Sangze* je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu!
pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

11. *Kiñcāpi so kammaṃ karoti pāpakaṃ,*
Ať udělá jakýkoliv špatný čin,

kāyena vācā uda cetasā vā,
tělem, slovy či myslí,

abhabbo so tassa pañicchādāya:
je neschopen je skrýt:

abhhabbatā diṭṭhapadassa vuttā.
neboť, jak bylo řečeno, je to nemožné pro toho, kdo uviděl cestu.

Idam-pi Saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ,
Opravdu, v *sangze* je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu !

pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

12. *Vanappagumbe yathā phussitagge,*

Tak jako v kraji háječků¹⁷ s kvetoucími vršky stromů,¹⁸

gimhānamāse paṭhamasmiṃ gimhe,
v prvním horku léta,¹⁹

tathūpamaṃ Dhammavaraṃ adesayī,
tomu podobné nejlepší ze všech učení,

Nibbānagāmiṃ paramaṃ hitāya.
jež k *nibbānē* vede, bylo vyloženo k dobru nejvyššímu.

Idam-pi Buddhē ratanaṃ paṇītaṃ,
Opravdu, v Buddhovi je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu!
pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

13. *Varo varaññū varado varāharo,*

Nejlepší znalec nejlepšího, nejlepší dávající a nejlepší přinášející,

anuttaro Dhammavaraṃ adesayī.
vyložil nejvyšší z nejlepších učení.

Idam-pi Buddhē ratanaṃ paṇītaṃ,
Opravdu, v Buddhovi je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu!
pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí!

14. *Khīṇaṃ purāṇaṃ, navaṃ natthi sambhavaṃ,*

„Staré zaniklo, nové vznikání není.“

virattacittā-āyatike bhavasmim,
Jejich mysl nelpí na budoucím dění,

te knīṇabījā aviruḷhicchandā,
v zárodku zničená touha dále neroste,²⁰

nibbanti dhīrā yathāyam- padīpo.
tak vyhasínají moudří jako tato lampa.²¹

Idam-pi Saṅghe ratanaṃ paṇītaṃ,
Opravdu v *sangze* je tento vzácný klenot,

etena saccena suvatthi hotu!

pomocí této pravdy kéž všichni dosáhnou štěstí.

15. *Yānīdha bhūtāni samāgatāni,*

My, bytosti zde shromážděné,

bhummāni vā yāni va antalikkhe,

ať pozemské či nebeské,

Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ,

bohy i lidmi uctívaného ,dokonalého

Buddhaṃ namassāma - suvatthi hotu!

Buddhu zdravíme, - Kéž je dobro!²²

16. *Yānīdha bhūtāni samāgatāni,*

My, bytosti zde shromážděné,

bhummāni vā yāni va antalikkhe,

ať pozemské či nebeské,

Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ,

bohy i lidmi uctívané, dokonalé

Dhammaṃ namassāma - suvatthi hotu!

Učení zdravíme, - Kéž je dobro!²³

17. *Yānīdha bhūtāni samāgatāni,*

My, bytosti zde shromážděné,

bhummāni vā yāni va antalikkhe,

ať pozemské či nebeské,

Tathāgataṃ devamanussapūjitaṃ,

bohy i lidmi uctívanou, dokonalou

Saṅghaṃ namassāma - suvatthi hotu!

Saṅghu zdravíme, - Kéž je dobro!

Komentář:

¹ Komentář podává plastický popis původu této důležité rozpravy. Uvádí, že při jedné příležitosti obyvatele prosperujícího města Vésálí byli souženi třemi nebezpečími:

- hladem, zlými duchy a morovou ranou. Hlad je navštívil první a způsobil několik úmrtí mezi chudým lidem. Přivábení odporným zápachem vycházejícím z rozkládajících se mrtvol, zlí duchové byli vábeni k onomu místu. Nakonec propukla morová rána, která měla za následek mnohem více úmrtí.

Ohrožení těmito nebezpečími a hnání až na pokraj snesitelnosti, byli v nejvyšší beznaději, protože nevěděli, co by měli dělat, aby odvrátili konečnou katastrofu. Právě v tomto

kritickém okamžiku náhle dostali nápad, aby pozvali Buddhu, který tehdy dočasně pobýval v Rádžagaze, aby navštívil jejich panikou zachvácené město.

Dva urození Licchaviové provázeni silným doprovodem se ihned vypravili do Rádžagahy. Když mu vyložili účel svého poslání, Buddha, v předtuše velkého dobra, které by jim jeho návštěva mohla přinést, jejich pozvání přijal.

Obklopen velkým počtem *bhikkhuů* včetně ct. Ānandy Théry opustil Buddha Rádžagahu a po překročení řeky Gangy dospěl k městu Vésálí.

Než Buddha dostihl Vésálí, nastal přívalový liják, přičemž déšť padal v takovém rozsahu, že hniijící mrtvoly byly odplaveny pryč a zkažený vzduch byl úplně očištěn. Buddha nato vyložil tuto *Ratana suttu* ct. Ānandovi a instruoval jej, aby prošel město společně s urozenými Licchavijci za recitování této *suttu* jako znamení ochrany, pro obyvatele. V souhlasu s tím, ct. Ananda v nastoupených ulicích recitoval tuto *suttu* a současně kropil svatou vodu z Buddhovy vlastní misky. Komentář se zmiňuje, že okamžitě po *Thérově* vyslovení slov *jam kinci* (jakékoliv) všichni zlí duchové ve strachu z města uprchli. Morova rána rovněž ustoupila. *Théra* poté, když prošel městem a občany předcházejícím způsobem ochránil, navrátil se do Veřejné haly, kde se Buddha a jeho žáci v očekávání jeho příchodu shromáždili.

Při této příležitosti Buddha přednesl *Ratana suttu* celému shromáždění.

² lidé kreslily obrazy božských bytostí (*dévatá*) nebo jejich podoby vyřezávali na dřevo, věšeli je na stromy a svatyně a v jejich jménu konali oběti.

³ *ratana* – znamená drahý kámen. Zde se termínu „*ratana*“ používá pro *Buddhu*, *Dhammu*, *Sanghu*. Podle etymologů je *ratana* složená ze 3 slabik : *ra,ta,na*. *Ra* – znamená přitahovat, *ta* – překročit, *na* – vézt. *Buddha*, *Dhamma*, *Sangha* se hromadně nazývají *ratana*, protože mají dobré vlastnosti, přitahují mysl moudrých, protože působí jako prostředky k překročení oceánu *samsāry* a protože vedou do nebeských oblastí a k *nibbāně* ty, kdo v nich hledají útočiště .

⁴ toto zahrnuje všechny oblasti od nejnižších až k nejvyšší Brahmové říši - *Akaniṭṭha*.

⁵ Tak nazýván protože všechny vášně jsou úplně vymýceny.

⁶ Stezka *magga* je nazvána *ānantarika samādhi* protože *phala* (plod) následuje bezprostředně, bez nějakého intervenujícího stádia.

⁷ Totiž 1. ten, kdo dosáhl stezky *sōtāpatti* a 2. plodu,
3. ten, kdo dosáhl stezky *sakadāgāmī* a 4. plodu,
5. ten, kdo dosáhl stezky *anagāmī* a 6. plodu
7. ten, kdo dosáhl *arahantské* stezky a 8. plodu
Tak těchto osm osob tvoří čtyři páry.

⁸ Tj. plod *arahanství*

⁹ *Indakhīla* –*Inda* - znamená Sakka, král *dévů* – *Indakhīla* znamená buďto kůl pevný a vysoký jako kůl Sakkův, anebo hlavní kůl, vztyčeny buďto uvnitř města jako okrasa, anebo mimo města jako prostředek ochrany. Obyčejně jsou zhotoveny z cihel nebo tvrdého dřeva ve tvaru osmiúhelníku. Polovina kůlu je zapuštěna do země – odtud metafora „pevný“ a stálý jako *Indakhīla*.

¹⁰ Ten, kdo dosáhl prvního stadia svatosti – *sōtāpatti* se rodí nejvýše sedmkrát.

¹¹ to je první letmé spatření *nibbāny*.

¹² první tři z desíti pout *samjōdžana*

¹³ *Sakkājaditti* přesvědčení, že tělo existuje, tj. koncepce trvalé duše nebo Já. To je jedna ze tří *maññanā* či domýšlivých představ, které vznikají ve vztahu k tělu. Ostatní dvě jsou žádostivost (*taṇhā*), pýcha (*māna*).

– Termín *maññanā* odpovídá významově a zřejmě i etnologicky českému „mínění“.

¹⁴ Pochybnosti – týkající se :

1) *Buddhy*, 2) *Dhammy*, 3) *Sanghy*, 4) kázně, 5) minulosti, 6) budoucnosti, 7) minulosti a budoucnosti, 8) zákona závislého vznikání – *paṭiččasamuppāda*

¹⁵ Totiž stavy bída – *niraja*, říše zvířat, říše *pétů*, říše *asurů*.

¹⁶ *Abhiñānāni* jsou: 1) vražda matky, 2) vražda otce, 3) vražda *arahantů*, 4) prolití Buddhovy krve,

5) způsobení rozkolu v Sanze, 6) trvalé zhoubné falešné názory

¹⁷ *Vanappagumbē* – houština či křoví v lese. Zde je lokativ použit ve smyslu nominativu.

¹⁸ Zde rovněž je lokativ použit ve smyslu nominativu.

¹⁹ Lesy a háje vypadají nádherně se svými rozskvetlými vršky stromů v prvním měsíci letního období. Podobně *Dhamma* vypadá nádherně se svým rozmanitým učením.

²⁰ *Arahant* se již znovu nerodí na základě svých minulých činů. Činy, které vykonává během svého života se nazývají neúčinné - *kirija*, jelikož jsou prosty od veškerých kazů žádostivosti.

²¹ Poukazujíc na lampu, kterou udržovali při hoření na počest ochranných božstev města, a která právě v tomto okamžiku vyhasla.

²² *Suvatthi hotu!* – doslova „budiž zdar“ Skt. *svasti* = *su* + *asti*, tj. dobře + jest. Pálijské *sotthi* se překládá jako pohoda, blahobyt, bezpečnost, požehnání. Jeho adjektivum *sotthika* znamená šťastný, nadějný, požehnaný, bezpečný.

Svastika – hákový kříž zobrazovaný se zalomenými konci – jako symbol zobrazoval ve středověku většinou slunce nebo oheň. Nacisté jej převzali jako emblém jejich hnutí.

²³ Když Buddha dokončil svoji řeč, prokazující mír a štěstí obyvatelům Vésálí, král *dévů*, Sakka, recitoval poslední tři verše a se svojí družinou opustil Buddha.

Komentář uvádí, že Buddha pronášel postupně tuto *suttu* po sedm dnů ve Vésálí.